

Załącznik do uchwały nr II/7/10 Rady
Gminy Ryjewo z dnia 13 grudnia 2010 r.

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2010-2015

Ryjewo 2010

Spis treści	str.
I. Wprowadzenie	3
II. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – zakres działań organów administracji samorządowej	3
2.1. Zadania samorządu gminnego	4
2.2. Zakres działań instytucji pomocy społecznej, policji, sądów, prokuratury, ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych	4
2.2.1. Pomoc społeczna	4
2.2.2. Policja	4
2.2.3. Sądy rodzinne i opiekuńcze	5
2.2.4. Prokuratura	5
2.2.5. Ochrona zdrowia	6
2.2.6. Organizacje pozarządowe	6
III. Diagnoza problemu	7
3.1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Ryjewo	7
3.2. Diagnoza zasobów instytucjonalnych	8
IV. Dotychczasowe działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	9
V. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	10
5.1 Główne założenia	10
5.1.1. Zespół interdyscyplinarny	10
5.1.2. Działania zespołu interdyscyplinarnego	10
5.1.3. Podstawowe założenia	10
5.1.4. Warunki utworzenia skutecznie działającego zespołu interdyscyplinarnego	10
VI. Zasady powoływania zespołu interdyscyplinarnego	11
6.1. Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	11
6.2. Osoby doraźnie wspierające zespół interdyscyplinarny	12
6.3. Regulamin i deklaracja celów	12
6.4. Regulamin działania	12
6.5. Etapy pracy z przypadkiem	13
6.6. Funkcjonowanie zespołu	14
VII. Realizacja Programu	16

I. Wprowadzenie

Uchwalenie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przez samorząd gminny to zadanie wynikające z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz innych ustaw.

Strategicznym celem Programu jest *ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków stosowania przemocy w gminie Ryjewo*

Cele operacyjne oraz zadania Programu mają natomiast charakter profilaktyczny (np. promowanie, propagowanie zachowań alternatywnych wobec przemocy), edukacyjny (np. upowszechnianie wiedzy na temat przemocy i jej negatywnych skutków, kształtowanie właściwych postaw, w tym braku akceptacji dla przemocy), pomocowy (np. specjalistyczne poradnictwo, działania terapeutyczne, korekcyjno-edukacyjne, informowanie o możliwościach i miejscach uzyskania pomocy) oraz wspierający (np. wsparcie merytoryczne i praktyczne służb pomocowych, wzmacnianie i aktywizowanie instytucji i organizacji, rozwój instytucjonalny, współpraca i wymiana doświadczeń).

Program określa działania ukierunkowane zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukowanie osób stosujących przemoc oraz korygowanie agresywnych zachowań.

II. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – zakres działań organów administracji samorządowej

Bardzo istotną rolę w realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie odgrywa współpraca różnych służb, instytucji i organizacji pozarządowych.

Reagowanie na przemoc domową jest dla ofiary i sprawcy czytelnym komunikatem, że sytuacja rodziny nie jest sprawą wyłącznie prywatną, a krzywdzenie osób bliskich nie jest akceptowane społecznie. Współpraca wielu podmiotów wynika z założenia, że pomoc udzielana rodzinom powinna być kompleksowa i wielodyscyplinarna. Pomoc musi uwzględniać aspekty życia osób krzywdzonych, jak i sprawców przemocy. Wsparcie oraz pomoc psychologiczną, socjalną, materialną, często medyczną i prawną powinna otrzymać cała rodzina. Ogromną rolę wówczas odgrywa policjant, pracownik socjalny, członek gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, psycholog, pedagog szkolny, lekarz, pielęgniarka jak również przedstawiciel działającej na danym terenie organizacji

pozarządowej. Podejmując decyzję o współpracy, jest szansa na zwiększenie efektywności działań, na bardziej skuteczne i twórcze rozwiązywanie problemów.

2.1. Samorząd gminny odpowiedzialny jest za tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym za:

- opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Samorząd gminny realizuje również obowiązek przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie w rodzinie z problemem alkoholowym. Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, do zadań własnych gminy należy m.in. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

2.2. Zakres działań instytucji pomocy społecznej, policji, sądów, prokuratury, ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych

2.2.1. Pomoc społeczna

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna udzielana jest między innymi z powodu wstępowania w rodzinie przemocy. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a także może być konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu. Pomocy społecznej udziela się także w przypadku: sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni, działający zgodnie z ustaloną rejonizacją.

2.2.2. Policja

W Polsce istnieją wzorce lokalne współdziałania prokuratury, policji z organizacjami pozarządowymi i samorządami lokalnymi, a obowiązująca od 2005 roku ustawa

o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która daje wiele uprawnień władzom lokalnym, jest w tym obszarze pomocna. Policja jest jedną z instytucji, które mogą wnieść swój wkład w to, żeby przemoc domowa spotkała się ze społecznym potępieniem. Policja jest pierwsza na miejscu zdarzenia, pierwsza ma kontakt z ofiarą i sprawcą. Przez to indywidualna reakcja funkcjonariuszy jest jednocześnie miernikiem instytucjonalnej reakcji wobec ofiar i sprawców.

Do podstawowych zadań policji należy m.in.: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi oraz wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Z kolei działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem to: interwencja, sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa), zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia, wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa, zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa, podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy, udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

2.2.3. Sądy rodzinne i opiekuńcze

Sądy rodzinne i opiekuńcze zobowiązane są do reagowania na każdą informację dotyczącą wszelkich nieprawidłowości w opiece nad dzieckiem oraz naruszenia jego dóbr.

Powołane zostały w szczególności do rozpoznawania spraw z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, postępowania w sprawach nieletnich oraz w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu. Sądy te przyjmują każde zawiadomienie o przemocy nad małoletnimi, jak również prowadzą postępowanie opiekuńcze mające na celu zabezpieczenie dzieci oraz resocjalizację rodziny.

2.2.4. Prokuratura

Prokurator wydaje wytyczne dla policji i ma największy wpływ na poziom jej pracy oraz właściwe ukierunkowanie postępowania przygotowawczego. Dlatego ważna jest posiadana przez prokuratora wiedza na temat specyfiki zjawiska przemocy w rodzinie, aby w trakcie postępowania przygotowawczego oraz sądowego naczelną zasadą przyświecającą jego pracy

było zapewnienie bezpieczeństwa osobom pokrzywdzonym i pociągnięcie do odpowiedzialności tych, którzy stosują przemoc wobec najbliższych.

Od podejścia organów ścigania zależy również, czy i w jakim stopniu osoba pokrzywdzona będzie konsekwentna wobec sprawcy przemy, nastawiona na współpracę z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

Osoby poszkodowane na skutek przemy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wnioski o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej).

2.2.5. Ochrona zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego i zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy ofiarom przemy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejranych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania.

2.2.6. Organizacje pozarządowe

W środowiskach lokalnych powstają oraz działają organizacje pozarządowe, które specjalizują się w pomaganiu ofiarom przemy w rodzinie. W ramach swojej działalności oferują m.in.: pomoc psychologiczną, w grupie i kontakcie indywidualnym, pomoc prawną,

w tym pisanie pozwów i wniosków, pomoc socjalną, grupy wsparcia, grupy samopomocowe, pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci, udział w prowadzeniu wywiadów środowiskowych i w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy, np. przy gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych czy ośrodka pomocy społecznej. Ważnym aspektem działalności organizacji pozarządowych jest zapewnianie ofiarom przemocy całodobowej opieki, kiedy nie jest możliwe ich przebywanie w swoim miejscu zamieszkania. Nie zawsze bowiem samorządy gminne czy powiatowe mają możliwości organizacji takich miejsc pobytu dla ofiar przemocy.

III. Diagnoza problemu

3.1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Ryjewo

Specyfika zjawiska przemocy w rodzinie powoduje, że wiele przypadków przemocy wobec kobiet nie jest zgłaszanych organom ścigania, przede wszystkim z powodu wstydu, utrzymującej się niewiary kobiet – ofiar przemocy, w skuteczność prawa i obowiązujących procedur oraz specyfiki tego przestępstwa, kiedy ofiara jest skazana na trwanie w krzywdzącym związku z uwagi na subiektywny brak perspektyw.

Dane statystyczne potwierdzają fakt, że nie wszystkie akty przemocy są zgłaszane organom ścigania. Z danych uzyskanych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Ryjewie oraz Komisariatu Policji w Ryjewie wynika, że skala zjawiska przemocy w rodzinach stale rośnie. Nie do końca rozpoznana jest przemoc wobec dzieci. Niepokoją przekazy mediów o przypadkach zaniedbywania i krzywdzenia dzieci. Upubliczniane drastyczne przypadki nie ukazują rzeczywistych rozmiarów zjawiska, gdyż dziecko będące świadkiem przemocy jest zawsze ofiarą przemocy emocjonalnej. Dzieci próbują ukryć krzywdę, a dorośli ukrywają krzywdzenie.

Z danych uzyskanych z Komisariatu Policji w Ryjewie wynika, że liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie stale rośnie.

Tabela 1. Liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie w gminie

Rok	interwencje	Procedura NK	Pokrzywdzeni				Sprawcy					
			K	M	do 13 lat	13-18 lat	K	K + alkoh.	M	M + alkoh.	N	N + alkoh.
2008	35	6	6	0	0	0	0	0	6	6	0	0
2009	40	8	7	1	0	0	0	0	8	8	0	0
2010	51	6	5	1	0	0	0	0	6	6	0	0

(źródło : dane z Komisariatu Policji w Ryjewie)

Tabela 2. Liczba postępowań przygotowawczych dot. przemocy domowej, w której była prowadzona procedura Niebieskich Kart

Rok	wszczętych	Stwierdzonych	zakończonych
2008	3	2	3
2009	3	2	3
2010	0	0	0

(Źródło: dane z Komisariatu Policji w Ryjewie)

Z danych uzyskanych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Ryjewie wynika, że stale wzrasta liczba rodzin i osób, dla których powodem trudnej sytuacji życiowej jest życie w rodzinie

z problemem przemocy. Ważnym narzędziem wykorzystywanym przez pracowników socjalnych podczas przeprowadzania wywiadów rodzinnych jest „Niebieska Karta”.

Tabela 3. Liczba rodzin i osób objętych pomocą z powodu przemocy w rodzinie

L.p.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2007		2008		2009	
		Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
1.	Przemoc w rodzinie	8	33	12	57	12	52

(Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryjewie)

Przemoc w rodzinie to ogromny problem społeczny, o którym niewiele się mówi i niewiele wie. Aby efektywnie zapobiegać tej patologii społecznej należy zrozumieć jej źródła, istotę i specyfikę.

Przestępstwa z artykułu 207 k.k., tj. polegające na znęcaniu się nad członkiem rodziny należą w Polsce do najczęściej popełnianych. Na liście przestępstw zgłaszanych organom ścigania znajdują się na trzecim miejscu. Szczególnie alarmujące są statystyki dotyczące zabójstw, w których motywem są tzw. „nieporozumienia rodzinne” – stanowią około 27% zabójstw w Polsce.

3.2. Diagnoza zasobów instytucjonalnych

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie realizowane są przez różne podmioty, których zadaniem jest udzielanie wsparcia i pomocy osobom pokrzywdzonym. Takimi instytucjami na terenie gminy Ryjewe w następujących obszarach są:

- w obszarze ochrony zdrowia: niepubliczny zakład opieki zdrowotnej,
- Poradnia Leczenia Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Oddział Leczenia Uzależnienia od Alkoholu,
- w obszarze pomocy społecznej: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Pełnomocnik Wójta Gminy Ryjewe ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - organizacje pozarządowe,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
 - w obszarze wymiaru sprawiedliwości: Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Komenda Powiatowa Policji.
- w obszarze edukacji: przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

IV. Dotychczasowe działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W Gminie Ryjewe działania pomocowe kierowane do dzieci krzywdzonych w wyniku przemocy podejmowane są z reguły na bieżąco, w oparciu o przepisy ustawy o pomocy społecznej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Działania profilaktyczne obejmują m.in.:

- poradnictwo świadczone rodzicom w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wychowania, opieki, profilaktyki uzależnień, poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne.
- poradnictwo specjalistyczne świadczone jest w punktach informacyjno- konsultacyjnych,
- praca socjalna z rodzinami z zagrożonych środowisk (korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo, niezaradność opiekuńczo-wychowawczą, uzależnienia): częstszy wgląd w te środowiska, patrole z policją,
- zaangażowanie we współpracę Policji, kuratorów, szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych, organizacji pozarządowych, Kościołów,
- kampanie informacyjne mające na celu uwrażliwianie lokalnej społeczności na przypadki krzywdzenia dzieci i w zakresie szybkiego reagowania, upowszechnianie informacji

o instytucjach działających na rzecz ofiar przemocy w środowisku lokalnym oraz w skali kraju; dystrybucja ulotek, plakatów,

- świadczenie opieki, wsparcia, terapii i wyrównywania szans,
- kierowanie na leczenie odwykowe oraz do grup wsparcia osób uzależnionych oraz współuzależnionych.

V. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie

5.1 Główne założenia

5.1.1. Zespół interdyscyplinarny to grupa współpracujących ze sobą profesjonalistów z różnych dziedzin i środowisk, działająca w sposób skoordynowany. Jej celem jest skuteczne reagowanie na doniesienia o przemoc w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie. Uczestnicy zespołu interdyscyplinarnego reprezentują różne środowiska. Umożliwia to spojrzenie na kwestię przemocy w rodzinie z odmiennych perspektyw oraz ułatwia efektywne działanie w sytuacji przemocy.

5.1.2. Działania zespołu interdyscyplinarnego mają na celu: zapewnienie pomocy osobom doświadczającym przemoc w rodzinie (w konkretnym przypadku) poprawę sposobów udzielania pomocy ofiarom przemocy i ich najbliższemu otoczeniu poprzez stworzenie lokalnej polityki wobec problemu i wypracowywanie procedur oraz standardów działania w przypadku krzywdzenia.

5.1.3. Podstawowe założenia: główną ideą zespołów interdyscyplinarnych jest stworzenie wspólnej płaszczyzny pracy dla pracowników różnych instytucji zajmujących się pomocą ofiarom przemocy w rodzinie. Pomoc ta, by była efektywna i skuteczna, wymaga zintegrowanych działań wielu specjalistów. Utworzenie zespołu interdyscyplinarnego jest najlepszą odpowiedzią na przypadek przemocy w rodzinie, ze szczególnym naciskiem na krzywdzenie lub wykorzystywanie dziecka. Żaden pojedynczy profesjonalista ani instytucja nie jest w stanie kompleksowo zareagować na takie sytuacje. Stworzenie obszaru współpracy łagodzi bariery komunikacyjne między instytucjami, podnosi efektywność pracy, oraz społeczne zaufanie do kompetencji instytucji pomagających.

5.1.4. Warunki utworzenia skutecznie działającego zespołu interdyscyplinarnego:

- podzielana przez partnerów potrzeba współdziałania i skoordynowanego postępowania;
- poparcie kierownictwa macierzystych organizacji dla podejścia interdyscyplinarnego;
- wspólny cel członków zespołu: wszechstronna pomoc ofiarom przemocy;

- ustalenie głównych celów zespołu oraz zakresu jego działań; opracowanie regulaminu zespołu określającego role, obowiązki oraz zakres odpowiedzialności instytucji członkowskich.

Zespoły interdyscyplinarne prowadzą działania na rzecz zapobiegania przemocy w przypadkach konkretnych rodzin. Zajmują się rozpoznaniem i diagnozowaniem sytuacji rodziny oraz jej potrzeb, wypracowaniem planu pomocy, informowaniem o możliwościach uzyskania pomocy, a także monitorowaniem efektywności swoich działań. Zespoły interdyscyplinarne pracują w zmiennym składzie, w zależności od sytuacji i potrzeb rodzin uwikłanych w przemoc.

Specjaliści pracujący w ramach zespołów interdyscyplinarnych, do których zgłaszają się osoby uwikłane w przemoc, inicjują proces interwencji, udzielają pomocy w formie porady, skierowania do odpowiedniego specjalisty, zapewnienia schronienia, wsparcia w załatwianiu ważnych spraw życiowych, terapii ofiar i sprawców.

VI. Zasady powoływania zespołu interdyscyplinarnego

6.1. Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

W skład zespołów interdyscyplinarnych wchodzi przedstawiciele instytucji, które zajmują się pomocą dziecku i rodzinie i mogą mieć wpływ na poprawę jej sytuacji. Skład zespołu nie jest stały i zależy od konkretnego przypadku przemocy w rodzinie.

Osoby, które powinny zostać włączone w zespół interdyscyplinarny:

- 1) pracownicy socjalni,
- 2) członkowie komisji rozwiązywania problemów alkoholowych przygotowani do pracy z osobami doznającymi przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy dziecku krzywdzonemu,
- 3) policjanci przygotowani do pracy z osobami doznającymi przemocy, głównie z dziećmi i młodzieżą ,
- 4) pedagodzy szkolni przygotowani do pracy z osobami doznającymi przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy dziecku krzywdzonemu,
- 5) pediatrzy, pielęgniarki szkolne, pielęgniarki środowiskowe przygotowani do pracy z osobami doznającymi przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy dziecku krzywdzonemu,

6) przedstawiciele organizacji pozarządowych, Kościołów z danego terenu zajmujących się pomocą osobom doznającym przemocy w rodzinie i dzieciom,

7. kuratorzy sądowi i społeczni.

6.2. Osoby doraźnie wspierające zespół interdyscyplinarny w zależności od potrzeb

1) lekarze pierwszego kontaktu/ lekarze rodzinni, położne,

2) psychologowie,

3) pozostali pracownicy placówek oświatowych,

4) nieformalni lokalni liderzy, animatorzy działań lokalnych,

5) członkowie wspólnot religijnych i duchowni,

6) personel klubów sportowych i organizatorzy zajęć rekreacyjnych, kulturalnych dla dzieci i młodzieży.

6.3. Regulamin i deklaracja celów

Po uzgodnieniu kwestii związanych z potrzebą podjęcia wspólnych działań oraz uczestnictwem poszczególnych organizacji, partnerzy muszą określić wspólne cele, nadają one bowiem kierunek i zakres działań, stanowią także podstawę oceny ich skuteczności.

Przy opracowywaniu deklaracji celów zespół odpowiada na następujące pytania:

- dlaczego zespół został utworzony,

- jakie są wspólne wartości uznane przez każdego członka zespołu,

- kto jest w zespole,

- jakiej społeczności będzie służył zespół,

- jak zespół chce być postrzegany,

- jaki typ przypadków będzie badał zespół,

- jakie inne funkcje będzie wykonywał zespół.

Deklaracja celów zespołu jest punktem odniesienia dla regulaminu, którego opracowanie jest następnym zadaniem zespołu.

6.4. Regulamin działania to zapisane porozumienie określające role i obowiązki instytucji członkowskich a także zasady, jak członkowie zespołu będą postępować ze zgłaszanymi przypadkami przemocy w rodzinie oraz krzywdzenia dzieci. Precyzuje on role i zakres odpowiedzialności instytucji. Ważne, by przy opracowywaniu projektu regulaminu zespołu brać pod uwagę obowiązujące przepisy prawne. Regulamin minimalizuje możliwość pojawienia się konfliktów, a w razie wątpliwości, służy do ich rozstrzygnięcia.

W regulaminie każdego zespołu interdyscyplinarnego należy uwzględnić następujące punkty:

- Jaki jest cel zespołu? (może to być ogólna deklaracja celów zespołu, lub sformułowanie bardziej konkretne, np. badać wszystkie doniesienia o przemocy w rodzinie, krzywdzeniu dzieci w rejonie)
- Kim są członkowie zespołu?
- Jakimi rodzajami krzywdzenia będzie zajmował się zespół?
- Kto za co będzie odpowiedzialny?
- W jaki sposób zespół będzie gromadził informacje?
- Kiedy członkowie zespołu będą wykonywać określone zadania?
- W jakim czasie od otrzymania doniesienia?
- W jakiej kolejności?
- Gdzie będą odbywać się poszczególne czynności?
- Czy zostają ustalone specjalne miejsca np. na przesłuchania dzieci (np. „Niebieski pokój”)?
- W jaki sposób członkowie zespołu będą wykonywać wyznaczone zadania?
- Jakie informacje mogą być przekazywane innym i w jakich okolicznościach?
- Kiedy i gdzie będzie się spotykał zespół?
- W jaki sposób będą prowadzone zebrania?
- Jak, przez kogo, jak często będzie oceniane funkcjonowanie zespołu?

6.5. Etapy pracy z przypadkiem

1) Zgłoszenie przypadku

- otrzymanie zgłoszenia,
- zbadanie zasadności pracy nad zgłaszanym przypadkiem w zespole interdyscyplinarnym,
- decyzja o zakończeniu sprawy lub o zasadności dalszej pracy.

2) Wstępna ocena

- skontaktowanie się z dzieckiem i rodziną ,
- diagnoza sytuacji dziecka,
- zabezpieczenie dowodów, które wskazują na krzywdzenie,
- podjęcie interwencji w przypadkach zagrożenia zdrowia lub życia ofiar przemocy.

3) Planowanie działań

- ustalenie zmian niezbędnych do zapewnienia rodzinie bezpieczeństwa,
- określenie mocnych stron rodziny i jej potrzeb,
- ustalenie zakładanych rezultatów,
- określenie, jaka pomoc będzie świadczona, przez kogo i jak długo,
- ustalenie, zakresu monitoringu sytuacji rodziny.

4) Świadczenie pomocy

- podejmowanie określonych działań przez wyznaczone osoby,
- monitoring bezpieczeństwa rodziny, głównie dziecka.

5) Ewaluacja

- ocena skuteczności podejmowanych działań przez członków zespołu i rodzinę dziecka,
- utrzymanie lub zmiana przyjętej strategii pomocy rodzinie i dziecku.

6) Zakończenie przypadku

- ocena sytuacji rodziny i dziecka,
- określenie działań, które zostaną podjęte, gdyby dobro rodziny i dziecka ponownie zostało zagrożone,
- udokumentowana decyzja o zakończeniu sprawy.

6.6. Funkcjonowanie zespołu

Podczas spotkań zespołu planowane są następujące działania:

- diagnoza problemu i ustalenie strategii pomocowych,
- podział ról i działań,
- ocena i weryfikacja dotychczasowych działań,
- prowadzenie dokumentacji pracy zespołu (protokół oraz sprawozdania z realizacji podjętych działań, zawierające wnioski).

Członkowie zespołu muszą poświęcić wiele uwagi, by zespół sprawnie funkcjonował.

Uwzględnianie poniższych zasad pracy zespołowej sprzyja efektywności pracy:

- ustalenie, kto jest szefem,
- regularne spotkania,
- szacunek dla siebie i odmiennych poglądów,
- wzajemne słuchanie,
- gotowość do przyjęcia konstruktywnej krytyki,
- uczciwość,
- świadomość własnych możliwości i ograniczeń,
- ustalenia ról i zakresu odpowiedzialności poszczególnych członków zespołu.

Dobrej pracy sprzyja także m.in. wspólne szkolenie. Członkowie zespołu, słuchając tych samych informacji, zaczynają lepiej zrozumieć charakter wzajemnych relacji, pełnionych ról i zakresy odpowiedzialności. Wzmacnia to zaangażowanie.

Konflikt

Każdy z członków zespołu wnosi odmienne: wiedzę, umiejętności, doświadczenie, priorytety. Pojawienie się konfliktu przy takiej różnorodności jest nieuniknione. To naturalny element pracy zespołu, trzeba jednak wypracować skuteczny sposób rozwiązywania sporów przy zachowaniu spójności zespołu i możliwości dalszej realizacji celów.

W rozwiązywaniu konfliktów pomaga odwoływanie się do deklaracji celów, regulaminu oraz zasad:

- Świadomość celu zespołu (deklaracja celów) i koncentracja na nim.
- Spojrzenie do przodu: na możliwości rozwiązań, nie na winę.
- Szacunek dla odmiennych stanowisk.
- Szukanie pozytywów w każdym poglądzie.
- Przedstawianie własnego stanowiska jasno i zrozumiale
- Unikanie poruszenia kwestii personalnych. Koncentrowanie się na problemie.
- Przedstawianie propozycji, a nie tylko krytykowanie innych punktów widzenia.
- Celem pracy jest rozwiązanie akceptowane przez wszystkich członków zespołu, podjęte w wyniku uzgodnienia poglądów, a nie rezygnacji z odpowiedzialności lub wycofania.

Wypalenie zawodowe

Specjaliści pracujący w instytucjach zajmujących się pomocą rodzinie i dzieciom (pracownicy systemu oświaty, opieki społecznej, sądownictwa, policjanci) borykają się często z nierealistycznymi oczekiwaniami klientów, dysfunkcjami systemu, obciążeniem dużą liczbą przypadków oraz niewystarczającymi środkami. Charakter pracy wymagający zaangażowania emocjonalnego, świadomość odpowiedzialności i poziomu ryzyka, jest trudny do dźwignięcia i może prowadzić do wypalenia się, skutkującego emocjonalnym wyczerpaniem, depersonalizacją, utratą wiary w sens własnych działań.

Ewaluacja pracy zespołu

Jeśli zespół ma wiedzieć, czy funkcjonuje efektywnie niezbędne jest okresowe dokonywanie oceny działania. Służą temu: ewaluacja wewnętrzna, zewnętrzna i superwizja.

Ewaluacja wewnętrzna

Jedną z metod dokonywania oceny funkcjonowania zespołu polega na regularnym uzyskiwaniu informacji zwrotnych od członków zespołu. Członkowie muszą być szczerzy, lecz konstruktywnie krytyczni wobec działania zespołu. Taka autoanaliza może mieć miejsce

w czasie planowych spotkań, na specjalnie w tym celu zaplanowanych zebraniach, lub podczas wyjazdowych sesji zespołu.

Ewaluacja zewnętrzna

Zespół powinien opracować metodę regularnego zbierania i analizowania informacji, jak widzą i oceniają go inni: klienci, przedstawiciele instytucji spoza zespołu, członkowie społeczności oraz kierownicy poszczególnych instytucji. Ma to duże znaczenie dla właściwego rozwoju zespołu, a jednocześnie jest wyrazem liczenia się z opinią zewnętrzną. Jeśli inni widzą potrzebę zmiany w jakiejś konkretnej dziedzinie, zespół powinien poważnie rozpatrzyć tę sugestię, jednak bez podporządkowania podstawowych celów zespołu presji ze strony opinii publicznej.

Superwizje

Celem superwizji jest zapewnienie wysokiego standardu świadczonej pomocy, zachowanie i wzmocnienie kompetencji zawodowych, utrzymanie wysokiego poziomu świadczenia usług, pomoc w doborze najlepszych metod do zrealizowania zaplanowanych celów, konstruktywne odreagowanie stresu związanego z pracą z ludźmi oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Superwizja daje możliwość wymiany informacji i uczenia się na podstawie doświadczeń innych; umożliwia całościową ocenę funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego i jej personelu.

Superwizja prowadzona jest przez doświadczonego, zewnętrznego eksperta, specjalistę, niezaangażowanego bezpośrednio w działania danego zespołu, wspierającego w działaniach dzięki zewnętrznemu oglądowi i obiektywizmowi. Superwizja pozwala spojrzeć na problem z innej perspektywy, wygenerować nowe możliwości rozwiązań, nabrać dystansu. Jest to wzajemna wymiana doświadczeń, przemyśleń, wspólne zastanawianie się nad źródłami trudności, szukanie istoty problemu, dochodzenie do nowych rozwiązań. Stwarza możliwość refleksji nad własnymi emocjami.

VII. Realizacja Programu

7.1. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie stanowi interdyscyplinarną strategię działań mających na celu ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków jej stosowania w Gminie Ryjewo. Program skierowany jest do:

- a) osób doznających przemocy w rodzinie, w tym:
 - dzieci,
 - współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
 - osób starszych,

- osób niepełnosprawnych.
- b) sprawców przemocy w rodzinie,
- c) świadków przemocy w rodzinie,
- d) przedstawicieli instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy,
- e) społeczności lokalnej.

7.2. Za realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Ryjewo na lata 2010-2015 odpowiada Wójt Gminy Ryjewo realizujący niniejszy Program przez działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

7.3. Realizatorami Programu są: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Komisariat Policji w Ryjewie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe w tym jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz inni partnerzy zewnętrzni, którzy w zależności od celu i rodzaju zadania mogą być zapraszani do współpracy przez realizatorów Programu.

Wielofunkcyjny charakter programu oraz zbiór celów i zadań zaplanowanych na poziomie ogólnym, umożliwi dostosowywanie podejmowanych działań potrzeb. Cele programu będą realizowane w formie pracy ciągłej przez cały okres programowania.

7.4. Zadania wynikające z Programu będą finansowane corocznie z budżetów Gminy Ryjewo, w tym opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych określonych w preliminarzu wydatków opracowanych na dany rok. Zadania mogą być finansowane z funduszy strukturalnych i programów wspólnotowych Unii Europejskiej oraz środków pochodzących z budżetu państwa.

7.5. Program będzie monitorowany oraz ewaluowany corocznie w formie rocznego sprawozdania przedstawianego Radzie Gminy w terminie do 30 czerwca każdego roku.